

MİRASÇILIK BELGESİ (MK m. 598)

Yrd. Doç. Dr. Köksal KOCAAĞA*

ÖZET

Mirasçılık belgesi, hasım göstermeksizin sulh hukuk mahkemesinden istenen ve çekişmesiz yargılama sonunda verilen bir belgedir. Bu belge, adına düzenlenen kişi lehine mirasçılık hakkı yaratmayıp, o kişinin mirasçılığı bakımından sadece bir karine oluşturur. Mirasçılık belgesi, mirasçılık sıfatını ispat etmeye ve bu sıfatla terekede yer alan mal ve haklar üzerinde tasarrufta bulunmaya yarar. Önceki Medeni Kanunumuz, yalnız atanmış mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesini düzenlemekteydi. Uygulamada, yasal mirasçılara mirasçı olduklarını gösteren bir belge verilmesi büyük bir gereksinim olarak ortaya çıktığından, yeni Medeni Kanunumuz, yasal mirasçılara da mirasçılık belgesi verilmesini hükme bağlamıştır.

Oldukça yaygın bir uygulaması bulunmasına rağmen, mirasçılık belgesi Medeni Kanunumuzda tek bir maddede düzenlenmiştir. Mirasçılık belgesi hakkında kanunumuzda yeterli hüküm bulunmaması, uygulamada zorluklar doğurmakta, kanundaki bu boşluğun, Yargıtay içtihatlarıyla doldurulması yoluna gidilmektedir.

Bu makalede, mirasçılık belgesi alınmasında izlenecek usul, mirasçılık belgesinin kapsamı ve hükmü ile iptali veya düzeltilmesi gibi konular incelenecektir. Üzerinde durulacak diğer bir konu da, gerçekte mirasçı olmadığı halde mirasçılık belgesi almış olan kişinin, bu belgeye dayanarak terekede yer alan mal ve haklarla ilgili yaptığı işlemlerde üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunup korunmayacağı sorunudur.

Anahtar kelimeler:

Mirasçılık belgesi, veraset senedi, veraset vesikası, veraset ilanı

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı

ABSTRACT

Die Erbbescheinigung ist eine bei der Amtsgericht anzufordernde und von dieser als Ergebnis einer Nichtstreitigkeitsprozess ausgestellte Bescheinigung. Diese Bescheinigung verleiht dem Besitzer der Bescheinigung kein Recht auf Erbschaft, es stellt nur hinsichtlich der Erbsprüche eine Vermutung dar. Die Erbbescheinigung dient dazu, die Eigenschaft als Erbe nachzuweisen und diese Eigenschaft durch einen Anspruch auf Verfügungsgewalt auf den Besitz und die Rechte des Nachlasses zu erheben. Dem früheren Zivilgesetz zufolge wurde diese Erbbescheinigung nur festgelegten Erben ausgestellt. Da jedoch in der praktischen Umsetzung zunehmend der Bedarf nach Ausstellung einer Bescheinigung, die die gesetzlichen Erben als Erben auszeichnete stieg, wurde im neuen Zivilgesetz die Bestimmung aufgenommen, dass auch den gesetzlichen Erben diese Erbbescheinigung ausgestellt werden muss.

Obwohl diese Praktikierung weitgehend sehr gebräuchlich ist, wurde die Erbbescheinigung im Zivilgesetz in nur einem Artikel abgehandelt. Da betreffend diese Erbbescheinigung im Gesetz nicht genügend Bestimmungen vorkommen und es dadurch in der praktischen Umsetzung zu Schwierigkeiten kommt, wird diese Gesetzlücke im Wege des Kassationsgerichtshofes ausgeglichen.

Dieser Aufsatz untersucht die notwendigen Formalitäten zur Ausstellung der Erbbescheinigung, den Umfang der Bescheinigung sowie die Bestimmungen zu dieser Bescheinigung, deren Auflösung oder Neuregelungen etc. Ein Thema, auf das des weiteren eingegangen wird, ist das Problem des Schutzes dritter Personen aufgrund der Ansprüche einer Person, die kein gesetzlicher Erbe ist, jedoch über diese Erbbescheinigung verfügt und aufgrund dieser Bescheinigung auf den Besitz und die Rechte des Nachlasses Anspruch fordert.

Schlüsselwörter

Erbbescheinigung, Erbschein

I. GİRİŞ

Miras (tereke) kanundan dolayı mirasçılara geçmesine rağmen, terekede yer alan mal ve haklar üzerinde mirasçılarının tasarrufları bulunabilmeleri için, bunların mirasçılık sıfatlarının ispat edilmesi gerekir.

Bu nedenle, mirasçılarının mirasçılık sıfatlarını ispat etmelerine ve bu sıfatla terekede yer alan mal ve haklar üzerinde tasarrufta bulunmalarına hizmet eden bir belgeye ihtiyaç vardır. MK m. 598, bu amaçla mirasçılara, başvurmaları halinde sulh hukuk mahkemesince mirasçılık belgesi adı verilen bir belge verileceğini öngörmektedir. O halde, mirasçılık belgesini, mirasçıya talebi üzerine sulh hukuk mahkemesince verilen ve onun mirasçılık sıfatını ispat etmesine ve bu sıfatla tereke üzerinde tasarrufta bulunmasına yarayan belge şeklinde tanımlamak mümkündür¹.

Görüldüğü üzere, mirasçılık belgesi, lehine düzenlenen kişiye bir yandan tereke üzerinde zilyetlik imkânını verirken, diğer yandan da, tereke üzerinde yapılacak işlem ve tasarruflar bakımından bu kişinin tasarruf yetkisine sahip olduğunu üçüncü kişilere ispat etme imkânını verir. Mirasçılık belgesi sayesinde, yasal ve atanmış mirasçılar ile vasiyet alacaklılarının bu sıfatları aleniyet kazanmış ve böylece tereke üzerinde hak iddia etmeleri kolaylaşmıştır.

Yeni Medeni Kanunumuzun yürürlüğe girmesinden önce “mirasçılık belgesi”, “veraset senedi”, “veraset vesikası” ve özellikle uygulamada “veraset ilâmı”² gibi deyimlerle ifade edilen³ bu belge, yeni Medeni Kanunda “mirasçılık belgesi” olarak adlandırılmıştır⁴.

Oldukça yaygın bir uygulaması bulunmasına rağmen, mirasçılık belgesi, İsviçre/Türk Medeni Kanunlarında tek bir maddeyle düzenlenmiştir (OR Art. 559; MK m. 598). Buna karşılık Alman Medeni Kanunu, uygulamadaki bu öneminden dolayı, bu konuya 18 madde ayırmıştır (BGB §§ 2353-2370).

¹ Bkz. ESCHER, Arnold, *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bd. III: Das Erbrecht, 2. Abt.: Der Erbgang (Art. 537-640), 3. Aufl., Zürich 1960*, Art. 559, N. 1; TUOR, Peter/PICENONI, Vito, *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bd. III: Das Erbrecht, 2. Abt.: Der Erbgang (Art. 537-640), 2. Aufl., Bern 1964*, Art. 559, N. 1; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, *Miras Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1978*, s. 580; İNAN, Ali Naim/ERTAŞ, Şerif/ALBAŞ, Hakan, *İnan Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004*, s. 481; İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan, *Miras Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2003*, s. 313.

² “İlâm” terimi çekişmesiz yargıya yabancı olduğu ve buna “mirasçılık belgesi” denilmesinin doğru olacağı hususunda bkz. KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, *Medeni Usul Hukuku, 13. Bası, Ankara 2001*, s. 149, dn. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 581, dn. 8.

³ Bkz. İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 481; OĞUZMAN, Kemal, *Miras Hukuku, 6. Bası, İstanbul 1995*, s. 279.

⁴ Önceki Medeni Kanunun mirasçılık belgesini düzenleyen 538. maddesinin kenar başlığı “malların itası” şeklinde olup, bu başlık maddenin içeriğiyle uyumlu değildi. Maddenin kenar başlığı ile içeriğini uyumlu hale getirmek için, yeni kanunda kenar başlık “mirasçılık belgesi” şeklinde değiştirilmiştir. Bkz. MK m. 598’in gerekçesi.

Mirasçılık belgesi hakkında kanunumuzda yeterli hüküm bulunmaması, uygulamada zorluklar doğurmaktadır. Kanundaki bu boşluğun, Yargıtay içtihatlarıyla doldurulması yoluna gidildiği görülmektedir.

Mirasçılık belgesi, maddi hukuk yönünden, adına düzenlenen kişinin miras hakkının varlığını kesin olarak tespit etmez. Mirasçılık belgesinin mirasçılık konusunda kesin bir hüküm oluşturmadığı, bunun geçersizliğinin her zaman ileri sürülebileceği, MK m. 598/III'te açıkça hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, mirasçılık belgesi, aksi ispat edilinceye kadar, adına düzenlenmiş bulunan kişi veya kişilerin mirasçılığı lehine bir karine oluşturur⁵.

Önceki Medeni Kanunumuz, İsviçre Medeni Kanununda olduğu gibi, sadece atanmış mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesini düzenlemekteydi (EMK m. 538). Oysa uygulamada yasal mirasçılara mirasçı olduklarını gösteren bir belge verilmesi büyük bir gereksinim olarak görülmekteydi⁶. Bu nedenle, yeni Medeni Kanunda, atanmış mirasçılar yanında, yasal mirasçılara da mirasçılık belgesi verilmesi hükme bağlanmıştır. Gerçekten, MK m. 598'in birinci fıkrasında yasal mirasçılara, ikinci fıkrasında ise atanmış mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesi düzenlenmiştir.

MK m. 598/I'e göre, başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh hukuk mahkemesince mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise, vasiyetname açılıp içeriği tebligat veya ilan yoluyla ilgililere duyurulduktan sonra (MK m. 497), mirastaki hakları bir aylık sürede itiraza uğramayan atanmış mirasçılar, sulh hukuk mahkemesinden mirasçılık belgesi verilmesini isteyebilirler.

Belirtmek gerekir ki, uygulamada yasal mirasçılara mirasçı olduklarını gösteren bir belge verilmesi büyük bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktaysa da, mirasçılık belgesi esas itibarıyla atanmış mirasçılar bakımından önem taşımaktadır. Zira mirasçılık belgesi verilmesinin amacı, atanmış mirasçıların haklarının tespit olunması, onların terekeye zilyet kılınmaları ve buna itiraz edecek kişilerin korunması, terekede yer alan mal ve hakların tesliminden ve tapuya tescilinden önce, mirasa ilişkin anlaşmazlıkların

⁵ DRUEY, Jean Nicolas, *Grundriss des Erbrechts*, 5. Aufl., Bern 2002, § 15, N. 19; ESCHER, Art. 559, N. 8; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 2, 23-24; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580; İMRE/ERMAN, s. 313.

⁶ Bkz. ESCHER, Art. 559, N. 1, 17 vd.; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 14 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 582; OĞUZMAN, s. 280. Ayrıca bkz. MK m. 598'in gerekçesi.

imkân ölçüsünde çözümlenmesidir⁷. Bununla birlikte, yeni Medeni Kanunda, yasal mirasçılarının mirasçılık belgesi alabileceklerinin düzenlenmesi isabetli olmuştur. Zira zilyetlik, istihkak, iptal ve tenkis davalarında ve benzeri birçok halde, mirasçılık sıfatının ispatı gerekmektedir. Nitekim mevzuatımızda Tapu Kanununun 37, Tapu Sicili Tüzüğü'nün 21/a, Noterlik Kanununun 79. maddesinden, yasal mirasçılarının mirasçılık belgesi alabilecekleri anlaşılmaktadır. Esasen, yeni Medeni Kanunumuz yürürlüğe girmeden önce de, gerek doktrin gerek uygulamada, yasal mirasçılarının mirasçılık belgesi alabilecekleri kabul edilmekteydi⁸.

Önceki Medeni Kanunda, vasiyet alacaklılarının, vasiyet alacaklısı olduklarını gösteren bir belgenin verilmesini isteyip isteyemeyecekleri konusunda herhangi bir hüküm yoktu. O dönemde, doktrin ve uygulamada, vasiyet alacaklılarının böyle bir belge isteyemeyecekleri kabul edilmekteydi⁹. Buna karşılık yeni Medeni Kanunumuz, vasiyet alacaklılarının, sulh hukuk mahkemesinden, vasiyet alacaklısı olduklarını gösteren bir belgenin verilmesini isteyebileceklerini hükme bağlamıştır (MK m. 598/II).

II. MİRASÇILIK BELGESİ ALINMASINDA İZLENECEK USUL

1. Görevli ve yetkili mahkeme

Eskiden mirasçılık belgesi asliye hukuk mahkemesi tarafından verilmekte ve bu husus bazı yazarlar tarafından eleştirilmekteydi¹⁰. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 30.4.1973 gün ve 1711 sayılı Kanunla değiştirilen 8/II. maddesinin 6. bendi, MK m. 598 (EMK m. 538)'e uygun olarak, “mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali davaları” sulh hukuk mahkemesinin görevi içinde sayılmıştır. Buna göre, mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki talepleri incelemek ve mirasçılık belgesi vermek, sulh hukuk mahkemesinin görevine girer (HUMK m. 8/II, b. 6)¹¹. Aynı şekilde, daha önce verilmiş olan bir

⁷ İMRE/ERMAN, s. 313.

⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 582 vd.; Yarg. HGK, 16.1.1985, E. 1983/2-375, K. 1985/12 (YKD 1985, S. 7, s. 966).

⁹ Bkz. ESCHER, Art. 559, N. 2; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 3; İMRE/ERMAN, s. 314; Yarg. HGK, 16.1.1985, E. 1983/2-375, K. 1985/12 (YKD 1985, S. 7, s. 966).

¹⁰ Bkz. GÜLTEKİN, Galip, *Veraset Vesikası, İÜHFD 1937, S. 11*, s. 319; KUT, Kemal Hakkı, *Veraset Vesikaları, AD 1951, S. 10*, s. 1630; ARIK, Kemal Fikret, *Veraset Vesikası Hakkında Bir İnceleme, AD 1944, S. 1*, s. 29.

¹¹ Yarg. 2. HD, 31.1.1974, E. 1974/332, K. 1974/518: Tapulama hakimleri, miras uyumsuzluğunu çözmek ve istek üzerine mirasçılık belgesi vermekle görevlidirler. Bununla birlikte, bir kimsenin tapulama mahkemesinde davası varken, genel mahkemeye başvurarak mirasçılık belgesi almasına bir engel yoktur (YKD 1975, S. 3,

mirasçılık belgesinin değiştirilmesi veya iptali için açılan davalar da sulh hukuk mahkemesinde görülür (HUMK m. 8/II, b. 6). Mirasçılık belgesinin değiştirilmesi veya iptali davaları çekişmeli yargıya dahil davalardır.

Mirasçılık belgesi, mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesinden istenebileceği gibi, mirasçının bulunduğu yer mahkemesinden de istenebilir (HUMK m. 11/II)¹².

2. Mirasçılık belgesinin talep üzerine verilmesi

MK m. 598 uyarınca, mirasçılık belgesi, mirasçıların talebi üzerine verilir; mahkeme, kendiliğinden mirasçılık belgesi veremez. Mirasçılık belgesi talep hakkı, yasal ve atanmış mirasçılara aittir. Ayrıca, vasiyet alacaklıları da, vasiyet alacaklısı olduklarını gösteren bir belgenin kendilerine verilmesini isteyebilirler (MK m. 595/II).

a) Yasal mirasçılar

Önceki Medeni Kanunumuzda, yasal mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesi hususunda bir hüküm bulunmuyordu. Bu kanunun mirasçılık belgesini düzenleyen 538. maddesinde, İsviçre Medeni Kanununda olduğu gibi¹³, sadece atanmış mirasçılara mirasçılık belgesi verileceği belirtilmekteydi. Buna rağmen, doktrin ve uygulamada, mirasçılık belgesinin yasal mirasçılar tarafından istenmesine bir engel bulunmadığı, talep etmeleri halinde bunlara da mirasçılık belgesi verilebileceği kabul edilmekteydi¹⁴. Zira uygulamada yasal mirasçılara mirasçılıklarını belirleyen belge verilmesi büyük bir gereksinim olarak görülmekteydi¹⁵. Bu nedenle, yeni Medeni Kanunda, yasal mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesi hükme bağlanmıştır.

Yasal mirasçıların talebi üzerine mahkeme, mirasbırakanın kayıtlı olduğu nüfus idaresinden mirasbırakanın yakınlarının adlarını ve yakınlık bilgilerini istemekte, bu bilgilere göre saptadığı mirasçıları ve miras paylarını gösteren mirasçılık belgesini, bunu talep eden mirasçılara vermektedir. Mirasçılık belgesinde, bu belgede yer alan bilgiler aleyhine

s. 31).

¹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 582; İMRE/ERMAN, s. 314; OĞUZMAN, s. 282; Yarg. 2. HD, 1.3.1999, E. 14340, K. 1712 ÖZÜĞÜR, s. 525).

¹³ İsviçre Medeni Kanununun gerekçesinde, yasal mirasçıların mirasçılık belgesi almaları doğal olduğu için, kanunda düzenleme gereği duyulmadığı belirtilmiştir.

¹⁴ Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 582; İMRE/ERMAN, s. 314; OĞUZMAN, s. 280; ARIK, s. 27; KUT, s. 1630; GÜLTEKİN, s. 318; Yarg. HGK, 16.1.1985, E. 1983/2-375, K. 1985/12 (YKD 1985, S. 7, s. 966).

¹⁵ Bkz. ESCHER, Art. 559, N. 1, 17 vd.; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 14 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 582; OĞUZMAN, s. 280. Ayrıca bkz. MK m. 598'in gerekçesi.

dava açma hakkının saklı olduğu da genellikle yazılmaktadır¹⁶. Esasen MK m. 598/III, mirasçılık belgesinin geçersizliğinin her zaman ileri sürülebileceğini hükme bağlamıştır.

Mirasçılıktan çıkarılan, mirastan yoksun olan, mirası reddeden veya mirastan feragat etmiş bulunan kimseler, mirasçılık hakkına sahip olmadıkları için, mirasçılık belgesi isteyemezler¹⁷. Bununla birlikte, kısmi çıkarma, kısmi red veya kısmi feragat halinde, bu kişiler mirasçılık sıfatını tümüyle kaybetmediğinden, mirasçılık belgesi alabilirler. Aynı şekilde, mirasçılıktan çıkarılan veya mirastan yoksun olan kimsenin altsoyu miras hakkına sahip olduğundan, bunlar da mirasçılık belgesi isteyebilirler¹⁸.

Uygulamada mahkemeler, yasal mirasçının mirasçılık hakkının ispatı bakımından ayrıca iki tanık dinlemekte, bu yapılmadan yasal mirasçıya mirasçılık belgesi vermemektedirler¹⁹.

b) Atanmış mirasçılar

Atanmış mirasçılar da mirasçılık belgesi verilmesini isteyebilirler. Bu husus, önceki Medeni Kanunda kabul edildiği gibi, yeni Medeni Kanun tarafından da kabul edilmiştir. Ancak, atanmış mirasçıların mirasçılık belgesi alabilmeleri için, bunların haklarına bir ay içinde itiraz edilmemiş olması gerekir (MK m. 598/II).

¹⁶ Bkz. DURAL, Mustafa/ÖZ, Turgut, *Türk Özel Hukuku, Cilt IV: Miras Hukuku*, 2. Bası, İstanbul 2003, s. 387.

¹⁷ İMRE/ERMAN, s. 315; DURAL/ÖZ, s. 388. Aksi görüşte ANTALYA, O. Gökhan, *Miras Hukuku, İstanbul 2003*, s. 262. Yarg. 2. HD, 13.5.1976, E. 1976/3899, K. 1976/4138: “Mirastan ıskat (mirasçılıktan çıkarma) ve mahrumiyet (mirastan yoksunluk) sebepleri, ya da mirasın reddi veya mirastan feragat sözleşmesi halleri veraset belgesi istemeye engel değildir. Ancak, dava hasımsız ise mahkemece hiçbir tartışma yapmadan bu durumlar sözkonusu değilmiş gibi karar verilmeli, şayet dava hasımlı ise, ıskat, mahrumiyet, red ve feragatin hukuki sonuçlarının terekenin bölüştürülmesi sırasında gözetileceğine işaret edilmek suretiyle ve bu durumlar yok sayılarak miras paylarını gösterir biçimde hüküm tesis edilmelidir” (YKD 1979, S. 2, s. 173). Aynı yönde Yarg. 2. HD, 5.10.2000, E. 2000/9800, K. 2000/11708 (ÖZÜĞÜR, Ali İhsan, *Türk Miras Hukuku, Ankara 2001*, s. 515); Yarg. 2. HD, 3.11.1998, E. 10178, K. 11733 (UYAR, Talih, *Türk Medeni Kanunu (Gerekçeli- İçtihatlı), Miras Hukuku (MK 495-682), C. II, Ankara 2002*, s. 2127); Yarg. 2. HD, 19.3.1997, E. 2065, K. 3033 (UYAR, s. 2143). Bu kararları doğru bulmadıklarını ifade eden İMRE/ERMAN’a göre, mirasın tümünden feragat eden, mirasçılıktan çıkarılan veya mirastan yoksun olan kişi, mirasbırakanın ölümü anında mirasçı olmayıp, bunlara mirasçılık belgesi verilemez. Bkz. İMRE/ERMAN, s. 315, dn. 7.

¹⁸ İMRE/ERMAN, s. 315, dn. 7.

¹⁹ Bkz. İMRE/ERMAN, s. 316; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 582; OĞUZMAN, s. 282. Bazı yazarlar, nüfus kayıtları yanında ayrıca iki tanık dinlenmesini eleştirmektedirler. Bkz. ÖZŞAHİN, Alişan, *Veraset Davaları Tatbikatı Üzerine Bir İnceleme, AD 1967, S. 7-10*, s. 746-747.

MK m. 597'ye göre, “mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hakim tarafından tebliğ edilir. –Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilan yolu ile tebliğ olunur”. İşte bu tebliğ ve ilandan itibaren bir ay içinde, yasal mirasçılar veya daha eski tarihli bir ölüme bağlı tasarruftan dolayı hak sahibi olduğunu iddia edenler, atanan mirasçıların haklarına itiraz etmezlerse, bu mirasçılar mirasçılık belgesi talep edebilirler. Bu talebin, vasiyetnameyi açan sulh hukuk hakimine (mirasbırakanın yerleşim yerindeki sulh hukuk hakimine) yapılması gerekir.

MK m. 598/II'nin vasiyetnamenin açılması prosedürüne (MK m. 597) yollama yapılan hükmüyle, mirasçılık belgesi verilmesi bakımından yalnızca vasiyetnameyle atanan mirasçılar göz önüne alınmıştır. Hakkında açılma prosedürü uygulanmayan bir miras sözleşmesiyle mirasçı atananlar, mirasçılık belgesi bakımından, tıpkı yasal mirasçılar gibi, MK m. 598/II'deki esaslara bağlı olmaksızın, mirasçılık belgesi almak için başvurabilirler²⁰.

Atanan mirasçıların haklarına, vasiyetnamenin şekle aykırılığı, mirasbırakanın ehliyetsizliği, yapılan kazandırmanın saklı pay kurallarını ihlâl ettiği şeklinde çeşitli itirazlarda bulunulabilir. İtirazı, yasal mirasçılar veya daha eski tarihli bir ölüme bağlı tasarruftan dolayı hak sahibi olduklarını iddia eden kimseler ileri sürebilirler²¹.

Bir aylık itiraz süresi içinde şu üç ihtimalden biri ortaya çıkar²²:

1) İtiraza hakkı olanlar (yasal mirasçılar veya daha eski tarihli bir ölüme bağlı tasarruftan dolayı hak sahibi olduğunu iddia edenler), bir aylık süre içinde atanmış mirasçıların haklarını kabul edebilir, tanıyabilirler. Bu durumda, atanmış mirasçı veya mirasçılara, talepleri üzerine mirasçılık belgesi verilir. Atanmış mirasçıların haklarını kabul eden mirasçılar, bu kabul beyanlarıyla bağlı olup, bu beyanlarını irade sakatlığı sebeplerinden biriyle iptal ettirmedikçe, sonradan iptal, tenkis veya miras sebebiyle istihkak davası açamazlar.

2) İtiraza hakkı olanlar, bir aylık süre içinde hiç seslerini çıkarmayıp, bu süreyi susarak geçirebilirler. Bu durumda da, atanmış mirasçı veya mirasçılara mirasçılık belgesi verilir. Ancak, derhal belirtmek gerekir ki, MK m. 598/II'de öngörülen bir aylık süre itiraz hakkını düşüren bir süre

²⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 582-583; OĞUZMAN, s. 280.

²¹ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 483; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 584; OĞUZMAN, s. 281.

²² Bu hususta bkz. ESCHER, Art. 559, N. 6; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 584; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 483; ARIK, s. 30 vd.

olmayıp, mirasçılık belgesi verilmesi için beklenmesi gereken bir süredir. Bu nedenle, bir aylık süre geçtikten sonra da, mirasçılık belgesi verilinceye kadar, itiraz ileri sürülebilir²³. Ayrıca, mirasçılık belgesinin verilmiş olması, itiraz hakkı sahiplerinin iptal, tenkis ve miras sebebiyle istihkak davası açma haklarını ortadan kaldırmaz. Yani seslerini çıkarmayan itiraz hakkı sahiplerinin, süresi içinde iptal, tenkis ve miras sebebiyle istihkak davası açma hakları saklıdır²⁴.

3) İtiraza hakkı olanlar, bir aylık süre içinde atanmış mirasçılarının haklarına itiraz edebilirler. Birden çok mirasçı bulunması halinde, içlerinden yalnız birinin dahi itiraz etmesi yeterlidir²⁵. Bu durumda, atanmış mirasçılara mirasçılık belgesi verilmez²⁶. Atanmış mirasçıların, haklarını elde etmeleri için miras sebebiyle istihkak davası açmaları gerekir.

MK m. 598/II'de öngörülen bir aylık süre içinde itiraz eden mirasçıların durumu daha iyidir. Zira zamanında itiraz edilmesi halinde, mirasçılık belgesi alınması ve böylece mirasçılık karinesinin meydana gelmesi önlenmiş olur. Oysa bir aylık itiraz süresi dolduktan veya mirasçılık belgesi alındıktan sonra, mirasçılık belgesinin aksini iddia eden kişi, bu iddiasını ispatla yükümlüdür²⁷.

Atanmış mirasçının hakkına itiraz eden kimse, bir yıl içinde iptal veya tenkis davası açmazsa, atanmış mirasçıya mirasçılık belgesi verilir²⁸. Aynı şekilde, bir yıl içinde iptal veya tenkis davası açılıp da bu davalar reddedilirse, atanmış mirasçıya yine mirasçılık belgesi verilir. Burada sözü edilen bir yıllık süre, MK m. 559 ve 571'de iptal ve tenkis davaları için öngörülmüş olan hak düşürücü süredir.

İtirazın halledilmesine kadar, MK m. 595/III'te öngörülmüş olan önlemler devam eder. Bu hükme göre, "sulh hakimi, (kendisine) teslim edilen vasiyetnameyi derhal inceler, gerekli koruma önlemlerini alır; olanak varsa ilgilileri dinleyerek terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimine veya resmen yönetilmesine karar verir".

²³ OĞUZMAN, s. 281; ARIK, s. 28. Karş. DURAL/ÖZ, s. 388.

²⁴ MK m. 598/IV'te ölüme bağlı tasarrufun sadece iptaline ilişkin dava hakkının saklı olduğu belirtilmektedir. Önceki Medeni Kanunda ise, iptal davası yanında, miras sebebiyle istihkak davasının da saklı olduğu belirtilmekteydi. Buna rağmen, doktrinde iptal davası yanında, tenkis ve miras sebebiyle istihkak davalarının da saklı olduğu kabul edilmektedir. Bkz. TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 12; ESCHER, Art. 559, N. 7; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 584; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 483; OĞUZMAN, s. 281, dn. 75.

²⁵ TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 13; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 584.

²⁶ Yarg. 2. HD, 10.3.1999, E. 1999/14396, K. 1999/2102 (YKD 1999, S. 7, s. 907).

²⁷ DURAL/ÖZ, s. 388; ARIK, s. 31.

²⁸ Bkz. ve karş. ARIK, s. 31.

İtiraz herhangi bir şekilde tâbi olmayıp, sözlü veya yazılı olarak yapılabilir²⁹. İtiraz süresi, atanmış mirasçının, mirastaki hakkının kendisine tebliği tarihinden itibaren başlar. Bu nedenle, sözkonusu sürenin başlama tarihinin, her mirasçı için ayrı ayrı hesaplanması gerekir.

Mirasçılık belgesini alan atanmış mirasçı, tek başına mirasçı ise, terekenin kendisine teslimini isteyebilir ve gerekiyorsa terekeye el koymuş olan yasal mirasçılara karşı miras sebebiyle istihkak davası açabilir.

c) Vasiyet alacaklıları

Önceki Medeni Kanundan farklı olarak, yeni Medeni Kanunda, ölüme bağlı tasarrufla lehine mal vasiyeti yapılmış olan vasiyet alacaklılarına da, vasiyet alacaklısı olduklarını gösteren bir belge verileceği belirtilmektedir (MK m. 598/II). Belirtmek gerekir ki, lehine mal vasiyet edilen kişi, mirasçı olmayıp, sadece bir alacak hakkına sahiptir. Vasiyeti ifayla yükümlü olanlara (vasiyet borçlularına) karşı yalnızca bir kişisel alacak hakkına sahip olan vasiyet alacaklısı, mirasçılık belgesi verilmesini isteyemez³⁰. Bu nedenle, “MK m. 598/II’de, vasiyet alacaklısına verilecek belge, mirasçılık belgesi nitelik ve fonksiyonunu taşımamaktadır. Vasiyet alacaklısına verilecek belge, sadece onun vasiyet alacaklısı olduğunu belirten bir belgedir. Bu belge ile, vasiyet alacaklısı kendisine vasiyet edilen malın mülkiyetini ve zilyetliğini kendiliğinden kazanamaz. O yine, vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olan kişi veya kişilere (kanuni veya atanmış mirasçılara, başka bir vasiyet alacaklısına) karşı, vasiyet edilen malın

²⁹ DRUEY, § 15, N. 16; ARIK, s. 30.

³⁰ İMRE/ERMAN, s. 314-315; ANTALYA, s. 261; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580, dn. 5. Aynı şekilde, yüklemenin (mükellefiyetten) yararlanacak olan kişi veya kişiler de kendilerine mirasçılık belgesi verilmesini isteyemezler. Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580, dn. 5; ANTALYA, s. 261. Buna karşılık, önceki Medeni Kanunda 14.11.1990 tarih ve 3678 sayılı kanunla yapılan değişiklikle, sağ kalan eşin ve büyük baba ve büyük ananın baba ve annelerinin intifa hakkı kaldırılmadan önce, bu kanuni intifa hakkı sahiplerinin, özellikle sağ kalan eşin de mirasçılık belgesi alabileceği kabul edilmekteydi. Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580, dn. 5. Sağ kalan eşin intifa hakkını seçme imkânı kaldırılmadan önce, bu hakkı seçmiş olan eşin mirasçılık belgesi isteyemeyeceği hakkında bkz. DURAL/ÖZ, s. 387-388.

mülkiyetinin kendisine devri için kişisel bir talep ve dava hakkına sahiptir”³¹

Lehine vasiyet yapılan kimselere sulh hukuk mahkemesince mirasçı olduklarını gösteren belgenin verilebilmesi için, atanmış mirasçılarda olduğu gibi, bunların da haklarına bir ay içinde itiraz edilmemiş olması gerekir (MK m. 598/II). Atanmış mirasçıların haklarına itiraz edilmesi konusunda yukarıda yapılan açıklamalar, burada da geçerlidir.

d) Mirasbırakanın alacaklıları

Yargıtay’ın eski tarihli kararlarına göre, mirasbırakanın alacaklıları, mirasçılar adına mirasçılık belgesi alabilir³², alacaklarını teminat altına almak amacıyla mirasçıların tespitini sağlayabilirler³³. *İmre/Erman*’a göre, “mirasbırakanın alacaklılarına mirasçılık belgesi talep etmek hakkı tanınmasına ilişkin bu içtihat uygulamada bir ihtiyacı karşılamak için verilmiş olabilir. Fakat bunun MK m. 598 hükmüne aykırı olduğu söylenebilir. MK’umuz alacaklılara bu hakkı tanımamıştır. Alacaklılar haklarını tehlikede gördükleri takdirde, kanunun kendilerine tanıdığı bazı haklardan faydalanabilirler; özellikle MK m. 633 uyarınca, mirasın resmi tasfiyesini talep edebilirler³⁴.

Yargıtay içtihatları uyarınca mirasbırakanın alacaklılarına verilen belge de bir mirasçılık belgesi değildir ve onun fonksiyonlarını taşımaz. Zira, mirasçılık belgesinde mirasçının tereke malları üzerindeki zilyetliğinin düzenlenmesi amacı güdülmektedir; halbuki alacaklılara verilen belgede bu

³¹ İMRE/ERMAN, s. 315; Yarg. 2. HD, 11.6.2001, E. 7685, K. 9072: “Vasiyet, belirli (muayyen) mal vasiyetini içermektedir. Belirli mal vasiyetinden yararlanacak davacının bunu mirasçılardan varsa vasiyeti tenfiz memurundan istemesi, vasiyetine konu malı elde edememesi halinde Medeni Kanunun 600. (EMK m. 541) maddesi gereği, bu kişiler aleyhine istihkak davası açması gerektiği düşünülmeden, mirasçı seçilmiş (nasb) gibi kendisine mirasçılık belgesi verilmesi doğru bulunmamıştır” (UYAR, s. 2108). Aynı yönde Yarg. HGK, 16.1.1985, E. 2-375, K. 12 (YKD 1985, S. 7, s. 966). Buna karşılık, daha eski bir kararında ise Yargıtay, lehine vasiyet yapılan kişiye mirasçılık belgesi verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bkz. Yarg. 2. HD, 8.11.1977, E. 1977/7596, K. 1977/7822 (YKD 1980, S. 11, s. 1471). Mirasbırakanın terekesinin tamamını vasiyet ettiği kişiye, atanmış mirasçı olduğunu gösteren belge verileceği hususunda bkz. Yarg. 2. HD, 21.1.1997, E. 12502, K. 706 (UYAR, s. 2147).

³² Yarg. 2. HD, 17.11.1942, E. 3329, K. 4094 (İMRE/ERMAN, s. 315, dn. 8).

³³ Yarg. 2. HD, 11.1.1939, E. 83, K. 1949 (İMRE/ERMAN, s. 315, dn. 9).

³⁴ Aynı görüşte bkz. ARIK, s. 28; DURAL/ÖZ, s. 388. Bu son yazarlara göre, mirasbırakanın alacaklıları tarafından doğrudan mirasçılara karşı açılacak ifa davasında mirasçılık sıfatı belirlenebileceği gibi, alacaklılar resmi tasfiye de isteyebilirler. Mirasbırakanın alacaklıları, mirasçıları daha rahat takip etme gereğiyle, onlar adına mirasçılık belgesi alamazlar. Bkz. DURAL/ÖZ, s. 388.

nitelik yoktur, burada sadece tereke alacaklılarının haklarının teminat altına alınması amacı izlenmektedir”³⁵.

3. Mirasçılık belgesinin çekişmesiz yargılama yoluyla verilmesi

Mirasçılık belgesi, hasım göstermeksizin mahkemeden istenen ve çekişmesiz yargılama sonunda verilen bir belgedir³⁶. Bu hususta tek bir mirasçının varlığı ve talebi yeterli olup, her mirasçı, tek başına mirasçılık belgesi alabilir. Bir görüşe göre, alınma şekline göre iki tür mirasçılık belgesi sözkonusudur. Bunlardan biri, hasım gösterilerek, yani çekişmeli yargı yoluyla alınan mirasçılık belgesi olup, “veraset ilâmı” diye adlandırılır³⁷. İkincisi ise, çekişmesiz yargı yoluyla elde edilen mirasçılık belgesidir³⁸. *Kocayusufpaşaoğlu*’na göre, bu ayırım yerinde değildir. Yalnız çekişmesiz yargı yoluyla alınan belgeler MK m. 598 anlamında mirasçılık belgesini oluştururlar. Mirasçılık sıfatının çekişmeli olduğu hallerde, çekişmeli yargı niteliğindeki bir dava sonunda alınan ve kesin hüküm gücüne sahip olan ilâmlar, MK m. 598 anlamında mirasçılık belgesi kavramının dışında kalırlar³⁹.

³⁵ İMRE/ERMAN, s. 315-316.

³⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 71; İMRE/ERMAN, s. 316; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 483; OĞUZMAN, s. 282; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580; DURAL/ÖZ, s. 388; ANTALYA, s. 261; ARIK, s. 32.

³⁷ Bkz. ANTALYA, s. 262. Yarg. 2. HD, 7.2.1972, E. 417, K. 583: “Verasetin sübutuna ilişkin davalar nizasız kazayı ilgilendirmekle beraber bu çeşit davaların mirasçılar aleyhinde ve hasımlı olarak ikamesi caiz ve mümkündür” (UYAR, s. 2203).

³⁸ Bu ayırım için bkz. ÖZMEN, İhsan, *Veraset Belgeleri ve Furu ile İctima Eden Birden Fazla Eşlerin Mirasçılığı ve Miras Hisseleri*, AD 1963, S. 11-12, s. 1199; TANJU, Fahrettin, *Veraset ve Belgeleri*, TNBHD 1989, S. 62, s. 26.

³⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 581. Yarg. 4. HD, 10.3.1958, E. 8431, K. 1275: “Veraset ilâmları, ihtilafsız kaza (çekişmesiz yargı) yoluyla verilmiş vesikalardan ibaret olup bunların gerçek ilâmlar gibi muhkem kaziye (kesin hüküm) teşkil etmeleri asla sözkonusu olamaz. Nitekim tatbikatta bunlara çok zaman sadece veraset senedi denilmesi dahi bundandır. Noter faaliyetleri, nasıl ki ihtilafsız kaza faaliyetlerinden ise veraset senedi veren hakimnin faaliyeti de ihtilafsız kaza faaliyetidir. Bundan dolayıdır ki nasıl bir noter senedinin iptali için doğrudan doğruya dava açılabilirse, veraset senedinin iptali için dahi aynı şekilde doğrudan doğruya dava açılabilir. Nasıl ki noter senedinin gerçeğe aykırı olduğu sübut bulunca, hükümsüzlüğüne karar verilirse, veraset senedinin de gerçeğe aykırı olduğunun sübut bulması sonunda hükümsüzlüğüne karar verilir. Halbuki ihtilaflı kaza yoluyla verilen ilâm muhkem kaziye teşkil eder ve onun gerçeğe aykırı olduğu ispat edilerek hükümsüzlüğüne karar alınamaz. Gerçi ilâmın muhakemenin iadesi yoluyla hükümsüzlüğüne karar almak mümkün ise de, bu yol tamamıyla istisnai bir yoldur... Hatta medeni Kanunun 598 (EMK m. 538) inci maddesi hükmünce mansup mirasçılara sulh mahkemesince verilecek veraset senetlerine (mirasçılık belgelerine) vesika (belge) denilmiş olması dahi mahiyetçe ondan hiçbir farkı bulunmayan veraset senetlerinin ilâm değil, senetten başka bir şey olmadığını iyice belirtmektedir” (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 581, dn. 8).

“Mirasçılık belgesi verilmesi talebinde mirasçı olarak gösterilmemiş olan bir kişi, mahkemeye başvurarak kendisinin de mirasçı olduğunu bildirir (ve böylece mirasçılık belgesi verilmesine itiraz eder) ise, o zaman mirasçılık belgesi verilmesi işi çekişmesiz yargıdan çıkar, çekişmeli yargı alanına girer. İşte o zaman, bu kişinin, diğer mirasçıları hasım göstererek dava açması gerekir. Bunun gibi, mirasçılık belgesi verilmesi sırasında (yani çekişmesiz yargı işi görülürken) itiraz etmemiş (veya edememiş) olan kişi, daha sonra mirasçılık belgesinin değiştirilmesi veya iptali için dava açabilir (HUMK m. 8/II, b. 7) ki, bu davanın çekişmeli yargıya dahil olduğu şüphesizdir”⁴⁰.

Mirasçılık belgesinin alınabilmesi için, mirasbırakanın öldüğünün⁴¹ veya hakkında gaiplik kararı alındığının ve bunu talep edenin mirasçılık hakkına sahip olduğunun ispat edilmesi gerekir. Mirasbırakanın ve mirasçıların kimliklerinin tespiti için bunların nüfus kayıtlarına başvurulmaktadır⁴². Nüfus kayıtları, resmi siciller olup, burada yer alan olguların doğruluğuna kanıt oluştururlar (MK m. 7/I). Bunların içeriğinin doğru olmadığı her türlü delille ispat edilebilir (MK m. 7/II)⁴³. Atanan mirasçının, atandığı vasiyetname veya mirasçılık sözleşmesini ibraz etmesi gerekir.

III. MİRASÇILIK BELGESİNİN KAPSAMI VE HÜKMÜ

1. Mirasçılık belgesinin kapsamı

Mirasçılık belgesini bütün mirasçıların talep etmesi zorunlu olmayıp, mirasçılardan birinin almış olduğu mirasçılık belgesi, diğer mirasçılar için

⁴⁰ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 71. Ayrıca bkz. ANTALYA, s. 262. Yarg. HGK, 14.10.1998, e. 2-681, K. 705: “Dava, verasetin (mirasçılık belgesinin) iptaline ilişkindir. Bu davanın konusunu oluşturan ve iptali istenen veraset ilâmı davasını, davalı Şükriye açmış ve davacı Fikriye de harcı alınmış dilekçe ile asli müdahale isteminde bulunmuştur. Bu durumda Fikriye’nin davanın tarafı olduğu açıktır. Davanın yargılaması sonucu verilmiş olan karar davacı Fikriye’ye tebliğ edilmiş, süresinde temyiz edilmemiştir. Böylece verasetin sübutuna ilişkin karar hasımlı dava olarak sonuçlandırıldığından, kesin hüküm niteliğini kazanır...” (UYAR, s. 2127-2128).

⁴¹ Mirasbırakanın ölüm kaydı nüfus siciline işlenmeden mirasçılık belgesi verilemeyeceği hususunda bkz. Yarg. 2. HD, 14.3.1996, E. 1597, K. 2791 (UYAR, s. 2148).

⁴² Yarg. 2. HD, 20.9.1994, E. 4626, K. 8356: “Veraset ilişkisinin, nüfus kayıt tablosu yanında her türlü delillerle ispatlanması imkân dahilindedir...” (UYAR, s. 2157).

⁴³ Yarg. 2. HD, 7.10.1992, E. 8558, K. 9185: “...Nüfustaki kayıtların düzeltilmesi davalarında görev Asliye Hukuk Mahkemelerine aittir (HUMK m. 8). Veraset belgesi verilmek üzere açılan davalarda nüfus kayıtlarının aksinin iddia edilmesi halinde bu hususun ön sorun yapılarak, kayıtların görevli mahkemede düzeltilmesi için önel verilip düzeltilmeden resmi kayıt ve belgelere aykırı düşecek şekilde hüküm kurulamaz...” (ÖZÜĞÜR, s. 538).

de geçerlidir. Yani, mirasçılık belgesi talebinde bulunmamış olan mirasçılar da alınan mirasçılık belgesinden yararlanabilir ve onu kullanabilirler. Bu nedenle, mirasçılık belgesine bunu talep edenin mirasçılık hakkı yazılacağı gibi, mahkemece bilinen diğer mirasçıların mirasçılık haklarının da yazılması gerekir. Mirasçılık belgesini bütün mirasçıların talep etmelerinin şart olmaması ve bunun ancak talep eden mirasçıya verilecek olması, herhangi bir sakınca yaratmaz. Zira mirasçılık belgesinde bütün mirasçıların gösterilmesi şarttır⁴⁴. Uygulamada da diğer mirasçıların hakları mirasçılık belgesinde gösterilmektedir⁴⁵. O halde, mirasçılardan yalnız birinin mirasçılık belgesi alması, diğer mirasçıların haklarının da belgeye bağlanması anlamına gelir. Bu durum, henüz paylaşılmamış olan tereke üzerinde mirasçıların elbirliğiyle hak sahibi olmalarıyla açıklanabilir. Mirasçılar, henüz paylaşılmamış terekenin iştirak halinde malikleri olup, terekede yer alan mal ve haklar üzerinde ancak birlikte tasarrufta bulunabilirler (MK m. 640). Aynı şekilde, terekede yer alan taşınmazların tapuda hepsi adına tescil edilmesi gerektiğinden, bu tescile imkân veren mirasçılık belgesinde tüm mirasçıların gösterilmesi gerekir.

Diğer taraftan, önceki Medeni Kanunda 14.11.1990 tarih ve 3678 sayılı kanunla yapılan değişikliktan önceki ölüm olayları bakımından, mirasçılık belgesinde, yasal intifa hakkı sahiplerinin de gösterilmesi gerekir⁴⁶. Böyle bir durumda, altsoyla birlikte mirasçı olan sağ kalan eş seçim hakkını kullanmadıkça, mirasçılık belgesi düzenlenemez⁴⁷.

Mirasçılık belgesinde ayrıca her mirasçının miras payının gösterilmesinin gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Kanaatimce de, mirasçılık belgesinde, mirasçıların hangi sıfatla mirasçı olduklarının ve her bir mirasçının miras payının aynı ortak payda üzerinde kesir olarak ayrı ayrı gösterilmesi gerekir⁴⁸. Mirasçıların miras haklarının bu şekilde gösterilmesine rağmen, bunların tereke üzerindeki hakları iştirak halinde

⁴⁴ ESCHER, Art. 559, N. 11, 13; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 16, 19; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 583; DURAL/ÖZ, s. 388; OĞUZMAN, s. 282; ANTALYA, s. 261.

⁴⁵ Bkz. İMRE/ERMAN, s. 317.

⁴⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 583, dn. 17.

⁴⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 583.

⁴⁸ ESCHER, Art. 559, N. 11, 13; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 583; İMRE/ERMAN, s. 317; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 484; DURAL/ÖZ, s. 388; OĞUZMAN, s. 282; Yarg. 2. HD, 20.5.1966, E. 2841, K. 2940 (UYAR, s. 2208). Buna karşılık bazı yazarlara göre, mirasçılık belgesinde bütün mirasçıların gösterilmesi zorunlu olmakla birlikte, ayrıca bunların miras paylarının da gösterilmesi şart değildir. Bkz. TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 16, 19; SOMMER, Eduard, *Die Erbbescheinigung nach schweizerischem Recht, Zürcher Diss., Waedenswill 1941*, s. 60, 64-65; ANTALYA, s. 261.

hak sahipliği olup, bu durum mirasın paylaşılmasına kadar devam eder. Bu nedenle, mirasçılık belgesine dayanılarak terekede yer alan bir taşınmazın tapuya tescilinin istenmesi halinde, bu tescilin iştirak halinde mülkiyet şeklinde yapılması gerekir⁴⁹.

Mirasbırakanın saklı payları üzerinde tasarrufta bulunarak miras dışı bıraktığı saklı paylı mirasçıların varlığı halinde, bunların mirasçılık belgesinde gösterilmesi gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Hakim görüş, bu mirasçıların mirasçılık belgesinde gösterilmesinin zorunlu olmadığı yönündedir⁵⁰. Başarıyla sonuçlanması halinde geçmişe etkili olarak kendisine mirasçılık sıfatını kazandıracak tenkis davasını açmamış bulunan saklı paylı mirasçılar, mirasçı olmadıklarından, bunların mirasçılık belgesinde gösterilmesine de gerek yoktur⁵¹.

2. Mirasçılık belgesinin hükmü

Mirasçılık belgesi, mirasçılık sıfatını gösteren ve lehine düzenlenen kişi bakımından mirasçılık karinesi oluşturan bir belgedir. Bu belge, miras hakkı yaratmayıp, yalnız onun ispatına yarayan MK m. 7’de belirtilen resmi bir belge niteliğindedir⁵². İlâm hükmünde olmayan⁵³ mirasçılık belgesi, lehine düzenlenen kişi bakımından bir karine oluşturur ve aksi ispat edilene kadar bu kişi mirasçı kabul edilir. Diğer mirasçı ve vasiyet alacaklıları, mirasçılık belgesinin aksini her zaman iddia ve ispat edebilirler. Bu kişilerin MK m. 598/II’de öngörülen bir aylık süre içinde itiraz etmemiş olmaları, onların haklarının düşmesi sonucunu doğurmaz⁵⁴. Mirasçılık belgesi, bu belgeyi alan kişinin mirasçılığı lehine karine oluşturduğundan, bunun aksi ispat edilinceye kadar, o kişi mirasçılık hak ve yetkilerine sahip olur. Aksini iddia eden kişi, bunu ispat ederek, mirasçılık belgesinin geçersizliğini sağlayabilir.

Atanmış mirasçının mirasçılık belgesi almasının en önemli sonucu olarak, MK m. 595/III uyarınca terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimine ilişkin tedbir sona erer ve tereke atanmış mirasçılara teslim edilir. Yasal mirasçıların tereke üzerindeki zilyetliği devretmemeleri halinde,

⁴⁹ İMRE/ERMAN, s. 317.

⁵⁰ SOMMER, s. 25 vd., 68-69; ESCHER, Art. 559, N. 12; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 17; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 583.

⁵¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 583.

⁵² TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 24; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 484; OĞUZMAN, s. 282; ANTALYA, s. 262.

⁵³ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 484. Ayrıca bkz. KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 149, dn. 63; BERKİ, Ali Himmet, *Veraset Vesikaları; Veraset ve Miras Davaları, AD 1937, S. 5*, s. 341; ARIK, s. 32-33.

⁵⁴ Yarg. 2. HD, 21.10.1994, E. 8902, K. 9915: “...Veraset belgesinin iptali davası bir zamanaşımı ile sınırlandırılmamıştır. Her zaman açılabilir...” (ÖZÜĞÜR, s. 555).

atanmış mirasçılarının bunu dava (istihkak davası) yoluyla elde etmeleri gerekir. Buna karşılık, tereke resmen yönetiliyorsa (MK m. 592 vd.), mirasçılık belgesini alan atanmış mirasçı doğrudan doğruya sulh hakiminden tereke zilyetliğinin kendisine geçirilmesini sağlar⁵⁵.

Mirasçılık belgesi alan ve bu belgeye dayanarak terekenin zilyetliğini ele geçiren atanmış mirasçı, terekenin yasal mirasçılarının zilyetliğinde bulunması halinden daha avantajlı durumdadır. Zira bu durumda, atanmış mirasçı davalı konumunda olup, yasal mirasçılar ona karşı dava açmak zorunda kalırlar. Özellikle, resmen yönetilen terekenin, mirasçılık belgesi alan atanmış mirasçılara sulh hukuk hakimince teslim edilmesi halinde durum böyledir. Oysa tereke yasal mirasçılarının zilyetliği altında bulunuyorsa, yukarıda da ifade edildiği gibi, yasal mirasçılar, mirasçılık belgesi alan atanmış mirasçının terekenin kendisine teslimine ilişkin talebini reddederek, onu kendilerine karşı dava açmak zorunda bırakabilirler⁵⁶.

Mirasçılık belgesi almış olan kişi, tereke alacaklarını talep ve tahsil etmek, terekede yer alan taşınmazların tapuya tescil işlemlerini ve bunun gibi diğer işlemleri yapma yetkisine sahip olur. Yargıtay'ın bir kararında da belirtildiği gibi⁵⁷, mirasçının, mirasbırakandan geçen hakları kullanabilmesi için, mirasçılık belgesini ibraz etmesi gerekir. Ülkemizde banka uygulaması da bu yöndedir. Mirasbırakanın parasını yatırdığı banka, bu parayı mirasçıya teslim etmek için mirasçılık belgesi istemektedir⁵⁸. Mirasbırakanın parasının veya kıymetli evrak vb. değerlerinin bulunduğu banka, mirasçılık belgesi olmaksızın bunları mirasçılara teslim etmemekte veya haklarında herhangi bir işlem yapmamaktadır. Aynı şekilde, tereke alacaklarının tahsili için mahkeme veya icra dairesine mirasçılık belgesiyle başvurulmakta; mirasçılığa bağlı herhangi bir hakkın korunması için mahkemeye başvurulduğunda, mirasçılık sıfatının ispatı aranmaktadır. Sosyal Sigortalar ve Emekli Sandığı gibi sosyal güvenlik kurumları, mirasçılık belgesi ibraz edilmedikçe, ölenin mirasçılarına dul ve yetim aylığı bağlamamaktadırlar⁵⁹.

Mirasçılık belgesi, taşınmazların mirasçı veya mirasçılar adına tapuya tescil edilmesi bakımından da önem taşımaktadır. Tapu Sicili Tüzüğü'nün 21/a maddesine göre, bir intikal işleminin yapılabilmesi için, mirasçılık belgesinin ibraz edilmesi gerekir. Terekede yer alan taşınmazların intikali için tapuya başvurulduğunda, tapu sicil memuru, mirasçılık belgesi olmadan mirasçılar adına tescil yapmamaktadır. Görüldüğü üzere, terekede bir

⁵⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 585; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 485.

⁵⁶ ESCHER, Art. 559, N. 23; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 585; ARIK, s. 32.

⁵⁷ Bkz. İMRE/ERMAN, s. 317, dn. 12'de anılan karar.

⁵⁸ Bkz. İMRE/ERMAN, s. 317; ARIK, s. 27, 34.

⁵⁹ Bkz. DURAL/ÖZ, s. 388.

taşınmaz bulunması halinde, mirasçılar mirasçılık belgesi almak zorundadırlar. Mirasçılık belgesinin ibrazı halinde, tapu sicil memuru intikal ve tescil işlemlerini yapmakla yükümlüdür⁶⁰. Yargıtay’a göre, mirasçılık belgesinin varlığı halinde, tapuda intikal işleminin yapılmasını sağlamak için dava açmaya gerek yoktur⁶¹.

Tapu sicil memurunun burada dikkat edeceği husus, şekil bakımından geçerli bir mirasçılık belgesinin bulunup bulunmadığıdır. Buna karşılık, tapu memurunun, mirasçılık belgesinin içeriğinin doğru olup olmadığını araştırma yetkisi yoktur. Mirasçılık belgesinde gösterilenler dışında başka mirasçı veya mirasçılar bulunsa veya iptal veya tenkis sebepleri sözkonusu olsa bile, tapu memuru bunları kendiliğinden göz önüne alamaz ve bu sebeplere dayanarak tescil işlemini yapmaktan kaçınamaz⁶².

IV. MİRASÇILIK BELGESİNİN İPTALİ VEYA DÜZELTİLMESİ

Mirasçılık belgesi mahkeme tarafından çekişmesiz yargı yoluyla verildiğinden, davada taraf olmayan kişinin temyiz yoluna başvurma hakkı yoktur⁶³. Ancak, bu kişi, her zaman sulh hukuk mahkemesine başvurarak, mirasçılık belgesinin aksini iddia ve ispat etmek suretiyle, bu belgenin iptalini sağlayabilir (MK m. 598/III)⁶⁴. Mirasçılık belgesinin iptali davası, bu belgeyi veren mahkemeden istenebileceği gibi, başka bir sulh hukuk

⁶⁰ İMRE/ERMAN, s. 317.

⁶¹ Yarg. HGK, 11.2.1998, E. 2-36, K. 74: “...Veraset belgesi ibraz edildiğinde Tapu Sicil Tüzüğü’nün 21/a maddesine göre intikal yaptırılması mümkün olup, ayrıca miras hisselerinin tescili yönünden dava açmakta hukuki yarar bulunmamaktadır...” (UYAR, s. 2134).

⁶² ESCHER, Art. 559, N. 9; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 22; SOMMER, s. 83 vd.; İMRE/ERMAN, s. 318; CANSEL, Erol, *Tapu Siciline İtimat Prensibi, Ankara 1964*, s. 25; ARIK, s. 34.

⁶³ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 484-485; İMRE/ERMAN, s. 318; BERKİ, s. 342-343; ÖZMEN, s. 1203. Buna karşılık, mirasçılık belgesi talebinde bulunan veya sonradan bu davaya katılan kişiler, temyiz yoluna başvurabilirler. Bkz. ÖZMEN, s. 1203.

⁶⁴ Yarg. HGK, 30.12.1992, E. 2-685, K. 771: “...Belirtmek gerekir ki, görevli mahkemede hasımsız olarak açılarak alınan mirasçılık belgesi tesbit edici nitelikte bir nizasız kaza kararıdır. Bu tür kararlar, şekli bakımından kesinleşmiş olsalar bile maddi hukuk açısından kesin hüküm teşkil edemez, dolayısıyla da kanuni bir gerçek olarak kabul edilemez. Aksi her vakit kanıtlanabilir...” (UYAR, s. 2169); Yarg. 2. HD, 21.10.1994, E. 8902, K. 9915: “...Veraset belgesinin iptali davası bir zamanaşımı ile sınırlandırılmamıştır. Her zaman açılabilir...” (ÖZUĞUR, s. 555).

mahkemesinden de istenebilir⁶⁵,⁶⁶. Bu davanın, iptali istenen mirasçılık belgesinde hak sahibi olarak görünen kişilere yöneltilmesi gerekir⁶⁷. İptal davası, temsilci aleyhine değil, mirasçılar aleyhine açılır⁶⁸. Mirasçılık belgesi almış olan bir mirasçı da, daha sonra bu belgede payların yanlış gösterildiği iddiasıyla diğer mirasçıları hasım göstererek dava açabilir⁶⁹.

Mirasçılık belgesinin iptali yerine, bunun düzeltilmesi de talep ve dava edilebilir. Gerek iptal, gerek düzeltme talebinde, mirasçılık belgesinin doğru olmadığı, bazı mirasçıların gizlendiği⁷⁰ veya mirasçılık belgesinde yer almadığı gibi hususlar, her türlü delille⁷¹ ispat edilebilir⁷².

⁶⁵ Eskiden mirasçılık belgesi asliye hukuk mahkemesi tarafından verilmekteydi. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 30.4.1973 gün ve 1711 sayılı Kanunla değiştirilen 8/II. maddesinin 6. bendi, MK m. 598 (EMK m. 538)'e uygun olarak, "mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali davaları" sulh hukuk mahkemesinin görevi içinde sayılmıştır. Bu nedenle, daha önce asliye hukuk mahkemesince verilmiş olan mirasçılık belgesinin değiştirilmesi veya iptalinde de sulh hukuk mahkemesi görevlidir. Bkz. Yarg. 2. HD, 22.6.1978, E. 4887, K. 5005 (UYAR, s. 2197).

⁶⁶ HUMK m. 11/son fıkrasına göre, mirasçılık belgesinin iptali davası, her mirasçının bulunduğu yer mahkemesinde de açılabilir. Bkz. Yarg. 2. HD, 20.4.1974, E. 1974/3264, K. 1974/3187 (YKD 1975, S. 7, s. 50); Yarg. 2. HD, 1.3.1999, E. 14340, K. 1712 (UYAR, s. 2121); Yarg. 2. HD, 6.2.1986, E. 670, K. 1120 (UYAR, s. 2122).

⁶⁷ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 485; ANTALYA, s. 262; Yarg. 2. HD, 15.12.1995, E. 12388, K. 12788: "...İptal davası, iptali istenen veraset ilâmında hak sahibi olarak gösterilenlerin tümüne tevcih edilmelidir..." (UYAR, s. 2116). Aynı yönde Yarg. 2. HD, 10.2.1999, E. 1998/13437, K. 1999/826 (ÖZÜĞÜR, s. 525); Yarg. 2. HD, 23.11.1998, E. 10739, K. 12564 (UYAR, s. 2116); Yarg. 2. HD, 14.9.1993, E. 5652, K. 7695 (UYAR, s. 2118); Yarg. 2. HD, 23.10.1992, E. 9453, K. 10210 (YKD 1993, S. 1, s. 19); Yarg. 2. HD, 2.10.1992, E. 8305, K. 8920 (YKD 1993, S. 4, s. 514). Buna karşılık, Yarg. 2. HD, 26.10.1978, E. 7345, K. 7467 kararda ise, mirasçılık belgesinin iptali davasında husumetin, bütün mirasçılara değil, mirasçılık belgesi almış olan mirasçıya yöneltilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bkz. UYAR, s. 2119.

⁶⁸ TANJU, s. 27. Yarg. 2. HD, 25.11.1982, E. 8171, K. 8820: "...Mirasçı olmadığı halde, kendisine herhangi bir dava veya takip sebebiyle verilen izin belgesine dayanılarak dava açan ve mirasbırakana böylece yabancı durumda bulunan üçüncü kişinin aldığı veraset belgesinin iptali hakkındaki davada husumet, işbu kararı alan üçüncü kişiye düşmez. Çünkü bu kimse, tarafların temsilcisi sıfatıyla dava açmış olduğundan verilen kararlar doğan hak ve borçlar mirasçılara racidir (aittir). Yani başka bir anlatımla, verilen karar doğrudan doğruya temsilci yararına bir hak meydana getirmez. Onun için bu gibilerin aldığı verasetle ilgili kararın iptaline dair dava, temsilcisi durumundaki üçüncü kişi değil, mirasçılar hakkında açılabilir..." (UYAR, s. 2189). Aynı yönde Yarg. 2. HD, 11.11.1974, E. 5869, K. 6754 (UYAR, s. 2189-2190).

⁶⁹ ANTALYA, s. 263.

⁷⁰ Yarg. 2. HD, 13.11.1998, E. 10592, K. 12212: "Mirasçılardan birinin diğer mirasçıları gizleyerek tapuda intikal yaptırması suretiyle, ketmedilen (gizlenen) mirasçının payını kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisap etmesi mümkün değildir..." (UYAR, s. 2125).

Mahkemece verilen mirasçılık belgesi, yenilik doğuran (inşai) bir hüküm veya bir eda hükmü olmadığından, bunun iptali de yenilik doğuran bir hüküm veya eda hükmü değildir. Bu nedenle, mirasçılık belgesinin iptaline veya düzeltilmesine karar verilmesi halinde, bu belgeye dayanılarak yapılmış olan işlemlerin de düzeltilmesi gerekir. Bu bağlamda, iptal edilen mirasçılık belgesine göre yapılmış olan tapu sicil kayıtlarının düzeltilmesi için MK m. 1025 uyarınca dava açmak gerekir⁷³. Ancak, üçüncü kişilerin iyiniyetle kazanmış oldukları haklar saklıdır (MK m. 988, m. 1023).

Mirasçılık belgesindeki hata nüfus kayıtlarındaki bir yanlışlıktan ileri geliyorsa, önce nüfus kayıtlarının düzeltilmesi gerekir. Nüfus kayıtları düzeltilmeden, tanık beyanlarına dayanılarak mirasçılık belgesinde değişiklik yapılamaz⁷⁴.

V. GERÇEKTE MİRASÇI OLMADIĞI HALDE MİRASÇILIK BELGESİ ALMIŞ OLAN KİŞİNİN BU BELGEYE DAYANARAK YAPTIĞI İŞLEMLERDE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İYİNİYETİNİN KORUNUP KORUNMAYACAĞI SORUNU

Gerçekte mirasçı olmadığı halde mirasçılık belgesi almış olan kişi (görünüşte mirasçı⁷⁵), tereke üzerinde tasarrufta bulunabilir ve mirasbırakana ait alacakları tahsil edebilir. Bu gibi durumlarda, elindeki mirasçılık belgesine güvenerek ondan taşınır veya taşınmaz bir mal alan veya ona ödemede bulunan üçüncü kişilerin korunup korunmayacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Konu doktrinde tartışmalıdır.

Alman hukukunda⁷⁶, mirasçılık belgesi, mirasçının miras hakkını ve eğer miras hakkı terekenin yalnız bir kısmına ilişkinse, miras payını

⁷¹ Yarg. 2. HD, 4.12.1998, E. 11425, K. 13138. "...Dava, daha önce alınmış olan veraset ilâmının iptaline ilişkin olup, iddianın yazılı deliller yanında tanık sözleri ile de ispatı imkân dahilindedir..." (ÖZÜĞÜR, s. 550).

⁷² Yarg. 6. HD, 24.3.1987, E. 13556, K. 3424: "...İbraz olunan veraset ilâmı aksi sabit oluncaya kadar muteberdir. Bu ilâmın aksini davahılar iddia ettiğine göre, ispat görevi kendilerine düşer..." (UYAR, s. 2182).

⁷³ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 485; İMRE/ERMAN, s. 319. Yarg. HGK, 11.10.1967, E. 1966/2-360, K. 1967/440: "Bazı mirasçıların gizli tutulması (ketmolunması) suretiyle alınan veraset vesikasının iptali ve verasetin sübutu davası, iptali gereken veraset senedine dayanılarak yapılan intikal muamelesi sebebi ile, tapu kaydının tashihi davası ile birlikte açılabilir" (İMRE/ERMAN, s. 319, dn. 19).

⁷⁴ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 485.

⁷⁵ "Görünüşte mirasçı" kavramı için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 586; ARIK, s. 20, 34.

⁷⁶ Alman hukukunda mirasçılık belgesi, BGB §§ 2353-2370'te oldukça ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir.

gösteren bir belgedir⁷⁷. Bu hukuk sisteminde, mirasçılık belgesiyle bir yandan mirasçının miras hakkını ispat etmesi sağlanırken, diğer yandan da bu belgeye maddi hukuka ilişkin hüküm ve sonuçlar bağlanarak, adına mirasçılık belgesi düzenlenmiş olan kişiyle işlem yapan üçüncü kişilerin iyiniyeti korunmuştur. Gerçekten, BGB § 2365'e göre, mirasçılık belgesi, içeriğinin doğru ve tam olduğuna karine teşkil eder. Mirasçılık belgesinde mirasçı olarak görünen kişiyle terekede yer alan mallar üzerinde bir tasarruf işlemi yapmış olan kimse, iyiniyetli olmak kaydıyla, aynı hak kazanır (BGB § 2266). Kanun, bu hakkın kullanılması bakımından, bunun ivazlı veya ivazsız olması arasında herhangi bir fark öngörmemiştir. Diğer taraftan, mirasçılık belgesinde mirasçı olarak görünen kişiye iyiniyetle ödemedede bulunan tereke borçlusu borcundan kurtulur (BGB § 2367). Görüldüğü üzere, Alman hukukunda, gerçekte mirasçı olmadığı halde, mirasçılık belgesi almış olan kişiyle, yani görünüşte mirasçıyla işlem yapan iyiniyetli üçüncü kişiler korunmaktadırlar.

İsviçre/Türk hukuklarında ise, mirasçılık belgesine Alman hukukundakine benzer bir nitelik tanınmamıştır. Bu hukuklarda hakim görüş, Türk/İsviçre Medeni Kanunlarının, üçüncü kişinin mirasçılık belgesine ilişkin iyiniyetini korumadığı yönündedir⁷⁸. Bu nedenle, usulüne göre mahkemeden alınmış bir mirasçılık belgesine rağmen, belgede gösterilen kişinin mirasçı olmadığı veya belgede gösterilen oranda hak sahibi olmadığı sonradan mahkeme kararıyla anlaşılırsa, bu belgeye güvenerek işlem yapan üçüncü kişilerin iyiniyeti, gerçek mirasçı ve hak sahiplerine karşı korunmaz. Mirasçılık belgesi böyle bir işleve sahip değildir. Ancak, görünüşte mirasçının yaptığı aynı haklarla ilgili tasarruf işlemlerinde, Medeni Kanunun zilyetlik ve tapu siciline ilişkin genel hükümleri çerçevesinde (MK m. 988 vd.; m. 1023), üçüncü kişinin iyiniyeti korunur⁷⁹. Buna göre, görünüşte mirasçı, elindeki mirasçılık belgesine dayanarak, terekede yer alan bir taşınmazı kendi adına tescil ettirdikten sonra⁸⁰, bunu iyiniyetli üçüncü bir kişiye devrederse, üçüncü kişinin MK m. 1023 uyarınca, tapu kütüğünde görünüşte mirasçı adına yer alan yolsuz

⁷⁷ Bkz. BGB § 2353.

⁷⁸ Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 588; DURAL/ÖZ, s. 389. Karş. DRUEY, § 15, N. 19-20; ARIK, s. 36.

⁷⁹ ESCHER, Art. 559, N. 8 vd.; ÇAĞA, Tahir, *Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçılarının Hukuki Vaziyeti, İstanbul 1950*, s. 30; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 588; İMRE/ERMAN, s. 319; DURAL/ÖZ, s. 389; ANTALYA, s. 262.

⁸⁰ Tapu memurunun, mirasçılık belgesinin içeriğinin doğru olup olmadığını araştırma yetkisi yoktur. Tapu sicil memurunun burada dikkat edeceği husus, şekil bakımından geçerli bir mirasçılık belgesinin bulunup bulunmadığıdır. Bkz. DRUEY, § 15, N. 20; ESCHER, Art. 559, N. 9; TUOR/PICENONI, Art. 559, N. 22; SOMMER, s. 83 vd.; İMRE/ERMAN, s. 318; CANSEL, s. 25; ARIK, s. 34.

kayda⁸¹ güveni korunur⁸². Buna karşılık, aynı esasın taşınır mallar bakımından geçerli olup olmadığı, yani görünüşte mirasçının, zilyetliğini elde ettiği taşınır bir malı iyiniyetli üçüncü kişiye devretmesi halinde, üçüncü kişinin iyiniyetinin MK m. 988 uyarınca korunup korunmayacağı tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, taşınır mal görünüşte mirasçının eline gerçek mirasçının rızasıyla geçmiş sayılamayacağı için, rıza dışı elden çıkan mallara ilişkin MK m. 989 uygulanır ve bunun sonucu olarak, iyiniyetli üçüncü kişi, kendisine devredilen taşınır mal üzerinde derhal aynı hak kazanamaz⁸³. Bu görüş açısından, mirasbırakana borçlu olan bir kişi, örneğin mirasbırakanın parasının bulunduğu banka, görünüşte mirasçının elindeki mirasçılık belgesine dayanarak ona ödemede bulunursa, bu ödeme geçerli olmaz ve gerçek mirasçı, borçluyu (bankayı), kendisine ikinci bir ödemede bulunmaya zorlayabilir. Zira İsviçre/Türk hukuklarında, alacaklı sandığı kişiye iyiniyetle ödemede bulunan borçlu, kural olarak borcundan kurtulmuş olmaz⁸⁴.

Diğer bir görüş, görünüşte mirasçının elindeki mirasçılık belgesine güvenen iyiniyetli üçüncü kişinin bu iyiniyetinin korunması gerektiği yönündedir. Bu görüşe göre, taşınmazlarda olduğu gibi, mirasçılık belgesine güvenerek görünüşte mirasçıdan taşınır bir mal üzerinde mülkiyet veya diğer bir aynı hak kazanan iyiniyetli üçüncü kişinin bu iktisabı geçerlidir⁸⁵. Yine bu görüşe göre, görünüşte mirasçının elindeki mirasçılık belgesine güvenerek borcunu ödeyen iyiniyetli borçlunun bu ödemesi geçerli olup, borçlu, gerçek mirasçı tarafından ikinci bir ödemeye zorlanamaz⁸⁶.

⁸¹ Burada iyiniyetli üçüncü kişinin “yolsuz kayda” güveni korunmaktadır; yoksa “mirasçılık belgesine” güveni korunmaz.

⁸² ESCHER, Art. 559, N. 9; ÇAĞA, s. 36-37 ve dn. 84; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 588; OĞUZMAN, M. Kemal /SELİÇİ, Özer, *Eşya Hukuku*, 9. Baskı, İstanbul 2002, s. 193-194.

⁸³ Görünüşte mirasçının MK m. 988 anlamında emin sıfatıyla zilyet sayılamayacağı ve bu hususta MK m. 988’in değil, MK m. 989’un uygulanması gerektiği hususunda bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 589, dn. 36’da anılan yazarlar.

⁸⁴ ESCHER, Art. 559, N. 8, 9a; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 589.

⁸⁵ Bu görüş taraftarları için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 590, dn. 40’ta anılan yazarlar. Bu görüş taraftarlarından ÇAĞA’ya göre, “bu hallerde hüsnüniyetin himayesi, hukuki emniyet esasının zaruri neticelerinden biridir. Zira muamelede bulunduğu şahsın tereke mallarını resmi bir makamın veya bizzat varislerin muvafakatile eline geçirmiş olduğunu gören üçüncü şahsın buna itimat ederek hüsnüniyetle vaki iktisabını 988. maddenin tatbiki suretile himayeden mahrum etmek için herhangi makul bir sebep gösterilemez”. Bkz. ÇAĞA, s. 45.

⁸⁶ SOMMER, s. 86 vd.; DRUEY, § 15, N. 20; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 590; ARIK, s. 36; BERKİ, s. 342.

Belirtmek gerekir ki, terekede yer alan taşınır veya taşınmazlar üzerinde aynı hak kazanılması bakımından, mirasçılık belgesine güvenen iyiniyetli üçüncü kişilerin korunabilecekleri yolunda hukukumuzda herhangi bir hüküm yoktur. Ancak, mirasçılık belgesi alan kişi, taşınırlara zilyet olabileceğine ve taşınmazları tapuda kendi adına tescil ettirebileceğine göre, üçüncü kişilerin iyiniyeti, taşınırlar bakımından MK m. 988 ve taşınmazlar bakımından ise MK m. 1023'te öngörülen ilkeler çerçevesinde korunabilir⁸⁷. Diğer taraftan, hukukumuzda, mirasçılık belgesi elde eden görünüşte mirasçıya ödemedede bulunan iyiniyetli borçluları koruyucu bir hüküm de bulunmamaktadır. *Kocayusufpaşaoğlu*'nun da ifade ettiği gibi, “bu konuda, MK m. 1/II'den yararlanarak, mirasçılık belgesine, üçüncü kişinin iyiniyetinin korunmasına esas olacak bir güven olgusu niteliğini bahsetmek düşünülebilir”⁸⁸.

KISALTMALAR

AD	: Adalet Dergisi
Art.	: Artikel (madde)
Aufl.	: Auflage (Bası)
Bd.	: Band (Cilt)
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
BGE	: Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts (Amtliche Sammlung)
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: dipnotu
E.	: Esas
EMK	: Eski Medeni Kanun
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: (Yargıtay) Hukuk Genel Kurulu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İÜHFD	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırınız
m.	: madde
N	: Numara

⁸⁷ Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 591.

⁸⁸ Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 591.